

Европейска
комисия

ДОСТЪП ДО ПРАВОСЪДИЕ ПО ВЪПРОСИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

КАКВА ЩЕ Е ПОЛЗАТА ЗА ОБЩЕСТВЕННОСТТА?

Достъпът до правосъдие по въпроси на околната среда означава, че хората имат възможност да прибегнат до съдебен иск ...

Гражданите трябва да могат да прибегват до съдебен иск, ако обществените органи не спазват правата и не изпълняват изискванията, определени в законодателството на ЕС относно околната среда.

... за да защитят здравето си и естествената природна среда.

Това законодателство се отнася до опазването на човешкото здраве и на природата.

Законодателството на ЕС за чистите води, качеството на въздуха, управлението на отпадъците и по други теми дава на обществеността право:

- да получава информация относно околната среда;
- да участва при вземането на решения; и
- да предпазва своето здраве чрез ограничаване на замърсяването.

Законодателството на ЕС относно опазването на природата също поражда права. Гражданите играят важна роля за поддържането на добра природна среда.

Обществените органи трябва да спазват определени минимални изисквания, когато отговарят на искания за информация, консултират обществеността, проверяват състоянието на въздуха и водата, изготвят планове за опазване на околната среда и ограничават потенциално вредни дейности.

ЗАЩО ДОСТЪПЪТ ДО ПРАВОСЪДИЕ Е ВАЖЕН?

Когато тези права и изисквания не се спазват последователно в целия ЕС, това може да възпрепятства напредъка за постигането на целите на ЕС по отношение на околната среда и да попречи на гражданите да се възползват изцяло от законодателството на ЕС в областта на околната среда.

ЗА КАКВО СЕ ОТНАСЯ ДОСТЪПЪТ?

Достъпът до правосъдие по въпроси на околната среда представлява пакет от гаранции, който включва ...

Достъпът до правосъдие по въпроси на околната среда осигурява пакет от гаранции, който позволява на гражданите, включително на НПО, да поискат от национален съд да провери дали даден обществен орган е спазил правата и е изпълнил правните изисквания, посочени по-горе.

... правото на изслушване от национален съдия

В повечето държави достъпът до съд е ограничен. Ищецът трябва да покаже, че той/тя има право на изслушване. Това означава, че той или тя трябва да докаже, че е достатъчно заинтересован/а или че неговите или нейните права са били нарушени. Когато става въпрос за околната среда, доказването на право на изслушване не винаги е лесна задача. Както беше отбелязано, „рибата не може да се яви пред съда“.

Един от начините да се гарантира достъп до правосъдие е като се посочи, че екологичните НПО следва да могат да подават искове за опазване на околната среда.

... кой ще разгледа случая

Националният съдия има задължение да провери дали общественият орган е действал правомерно. Това означава да провери фактите зад действията или бездействието на органа. Това означава също така да провери какво се е изисквало от органа съгласно въпросното законодателство в областта на околната среда.

Достъпът до правосъдие по въпроси на околната среда има за цел да гарантира, че националният съдия проверява правилно въпросите във връзка със законността, повдигнати от граждани и НПО.

... и привеждане в съответствие на въпросите, свързани с реда

Незаконните действия — или липсата на действия — от страна на обществен орган могат да увредят здравето на гражданите или да причинят вреда на естествената природна среда. Ако причинената вреда е сериозна, съдията може да разпореди общественият орган да предприеме действия.

Достъпът до правосъдие по въпросите на околната среда има за цел да гарантира, че националните съдилища могат да се разпоредят нещата да бъдат приведени в съответствие.

... чрез процес на достъпна цена

Воденето на съдебно дело струва скъпо. То е свързано с разноски за адвокат и с други разходи. В повечето държави изгубилата страна трябва да заплати разноските по делото на другата страна, както и своите собствени. На практика рискът от заплащане на големи парични суми може да бъде основната възпираща причина.

Достъпът до правосъдие по въпросите на околната среда има за цел да гарантира, че разходите за отиване на съд не са възпиращи.

КАК ПОМАГА ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ?

Съдът на ЕС помага на националните съдилища ...

Националните съдилища са съдилища, които прилагат правото на ЕС. Те имат за цел да защитават права и изисквания. Те правят това в съответствие със собствените си правни традиции, но трябва да прилагат и общо тълкуване, каквото се изисква от законодателството на ЕС. В това отношение те получават помощ от Съда на ЕС, който представлява институцията, която работи за целия ЕС.

Понякога се налага националните съдилища да молят Съда на ЕС за разясняване на важни елементи от законодателството. Това помага да се избегне различно тълкуване — и резултати — в различните държави членки.

... да предоставят тези гаранции

От деведесетте години на миналия век националните съдилища се обръщат към Съда с молба за разяснения как да разглеждат различните гаранции, посочени по-горе. Това доведе до вземането на важен набор от решения в тяхна помощ.

През 2008 г. Съдът на ЕС потвърди, че жител на Мюнхен има право да бъде изслушан във връзка с опасно замърсяване на въздуха

Жител на Мюнхен поиска от германски съд да издаде заповед, с която да разпорежи на правителството на Бавария да изготви план за качеството на въздуха, с цел да се намали замърсяването на въздуха в неговия квартал. Човекът живеел само на 900 метра от станция за измерване на качеството на въздуха, която показала, че граничните стойности за качество на въздуха в ЕС относно прахови частици са били превишени над 35 пъти през периода 2005—2006 г. Първоначално той получил отговор от германски съд, че няма право на изслушване. Но след като отправил въпроси към Съда на ЕС, той му помогнал да се спази правото му да заведе дело. Той се мотивирал с това, че лице, което има опасения за здравето си поради въздействие на околната среда, има право да подаде иск пред национален съд, за да поиска да се предприемат действия.

През 2014 г. Съдът на ЕС потвърди, че проблемите с опасното замърсяване на въздуха в Обединеното кралство трябва да се решат

Екологична НПО поиска от съдилищата на Обединеното кралство да разпоредят на правителството да подобри плановете, изисквани съгласно законодателството на ЕС, за намаляване на опасните нива на азотен диоксид в 16 градски зони, включително Голям Лондон. Високите нива на азотен диоксид засягат здравето на милиони британци, по-специално на уязвими групи, като деца и възрастни хора. Първоинстанционният съд на Обединеното кралство реши, че той няма правомощия да разпорежда на правителството да подобрява мерките за качество на въздуха, а Върховният съд на Обединеното кралство се обърна за помощ към Съда на ЕС. Той отсъди, че националният съд следва да разпорежи всяка мярка, необходима за привеждането на плана за замърсяване на въздуха в съответствие със законодателството на ЕС за качеството на въздуха.

През 2011 г. Съдът на ЕС потвърди, че НПО от Словакия има право да бъде изслушана във връзка със защитата на кафявите мечки

Екологична НПО подава жалба до словашки съд срещу административно решение, с което ѝ се отказва статут, който би ѝ позволил да оспорва начина, по който органите в Словакия защитават кафявите мечки. Този вид се ползва с правна защита съгласно законодателството на ЕС за опазване на природата. След отправени въпроси към Съда на ЕС той отсъжда, че националните съдилища следва да направят всичко възможно, за да дадат право на НПО да бъде изслушана в подобна ситуация.

... и Комисията дава насоки относно решенията на Съда на ЕС

Комисията прие известие, в което са събрани и обяснени решенията на Съда на ЕС, с цел да се помогне на физически лица, НПО, обществени администратори, национални съдилища и предприятия да разберат достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда, както и на държавите членки и на националните съдилища да предоставят гаранциите на Комисията.

© Stockphoto/Petmal

<http://ec.europa.eu/environment/aarhus/index.htm>

Cover photo credit: © Stockphoto/Garosha, AVTG, RobertoDavid, BartCo